

विचार: पेरिस भन्दा माथि बढदै, भारतले आफ्नो जलवायु महत्वाकांक्षालाई अगाडि बढायो

द्वारा हर्ष वि. श्रृंगला, भारत सरकार

बिहिवार, २१ जनवरी, २०२१

पेरिस सम्झौताको पाँच बर्ष पछि, भारत केही विकासोन्मुख देशहरू मध्ये एक हो जसले आफ्ना "हरित" लक्ष्यहरू मात्र पूरा गरिरहेको छैन तर बढी महत्वाकांक्षी जलवायु लक्ष्यहरूको लागि इच्छुक छ। भर्खरको मौसम महत्वाकांक्षी शिखर सम्मेलनमा प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले भारतीय दृष्टिकोणलाई अभिव्यक्त गरे। उनले भने कि विगतको समझिदै, हामीले आफ्नो लक्ष्य "अझ उच्च" बनाउनु पर्छ। उनले थपे, भारतले पेरिस सम्झौताको लक्ष्य मात्र हासिल गर्ने छैन तर ती भन्दा बढी प्राप्त गर्ने छ।

२०१९मा अमेरिकाको जलवायु कार्य शिखर सम्मेलनमा, मोदीले भने कि एक औंस अभ्यास एक टन प्रचार भन्दा बढी मूल्यवान छ। हामी सबै क्षेत्रहरूमा व्यावहारिक कदमहरू चाल्दैछौं, ऊर्जा, उद्योग, यातायात, कृषि र हरियो ठाउँको संरक्षण सहित, हाम्रो सम्पूर्ण समाज यात्रामा वातावरण र जलवायु महत्वाकांक्षामा एक अग्रणी बन्नको लागि। हामी बुझ्छौं कि मौसम परिवर्तन साइलोमा लड्न सकिन्न। यसको लागि एकीकृत, बृहत् र समग्र दृष्टिकोण आवश्यक छ। यसको लागि नयाँ र दिगो तकनिकहरूको नवीनता र अपनयन आवश्यक छ। यी अपरिहार्यताको बारेमा सचेत भएर भारतले आफ्नो राष्ट्रिय विकास र औद्योगिक रणनीतिहरूमा वातावरणलाई महत्व दिएको छ। ऊर्जा सबै जलवायु रणनीतिहरूको केन्द्रमा छ। हामी विश्वास गर्छौं कि भारत एक स्वच्छ ऊर्जा पावरहाउस बनेको छ र कार्बन डाइअक्साइड उत्पादन गर्ने स्रोतहरूबाट नवीकरणीय र गैर-जीवाश्म ईन्धन स्रोतहरूमा उर्जा रूपांतरणमा अग्रणी देश हो। हामी भारतको अक्षय ऊर्जा सम्भावनाको सदुपयोग गर्न चाहन्छौं। हाम्रो नवीकरणीय उर्जा क्षमता विश्वको चौथो ठूलो हो र क्षमता विस्तार पनि भइरहेको छ जुन विश्वमै सबैभन्दा ठूलो हो। यसको अधिकतर शुद्ध ऊर्जा स्रोत, सूर्यबाट आउँछ।

हामी प्रगति देखिरहेका छौं, प्रारम्भिक रूपमा हामीले २०२२ सम्म १७५ गिगावाटको नवीकरणीय उर्जा क्षमता प्राप्त गर्ने लक्ष्य लियौं, हामी लक्ष्य भन्दा अगाडि बढिसकेका छौं र आगामी दुई वर्षमा २२० गिगावाट पार गर्ने छौं। हामीले अझ बढी महत्वाकांक्षी सन् २०३० सम्म ४५० गिगावाट हासिल गर्ने लक्ष्य राखेका छौं।

हामी यो सुनिश्चित गर्ने तिर अग्रसर छौं कि सन् २०३० सम्म भारतको बिजुली उर्जा गैर जिवाश्म इंधन स्रोतबाट हुनेछ। यो स्वच्छ उर्जा प्रयास हाम्रो अर्थव्यवस्थाको उत्सर्जन तिब्रता सन् २०३० सम्म ३०-३५% (सन् २००५को स्तरबाट) सम्म कायम रहने लक्ष्य संगसंगै चल्दैछ।

उजाला योजना - एलईडी बत्तीहरू प्रयोग गर्ने राष्ट्रिय योजना - जसले प्रत्येक वर्ष CO₂ उत्सर्जन 38.5 मिलियन टन घटाइरहेको छ। उज्वला योजना, जस अन्तर्गत ८० मिलियन भन्दा बढी घरपरिवारलाई सफा कुकिंग ग्यासमा पहुँच पुऱ्याइएको छ, यो विश्वको सबैभन्दा ठूलो स्वच्छ उर्जा पहल हो। जलवायु कार्य र दिगोपनलाई बहुक्षेत्रहरूमा सरकारी योजनाहरूमा ल्याइदैछ। हाम्रो स्मार्ट सिटीज मिशन १०० शहरहरूसँग काम गर्दैछन जुन

उनीहरूलाई थप दिगो र जलवायु परिवर्तनका चुनौतीहरूका लागि अनुकूल बनाउन योग्य हुनेछ। राष्ट्रिय स्वच्छ वायु कार्यक्रमको उद्देश्य आगामी चार बर्षमा वायु प्रदूषण (PM2.5 र PM10) लाई २०--30% ले घटाउने छ।

जल जिवन मिशन, जसको लक्ष्य हो सन् २०२४ सम्म भारतको ग्रामिण भेगमा व्यक्तिगत घरेलु नल व्यवस्था अन्तरगत हरेक घरमा सफा र पर्याप्त पिउने पानी उपलब्ध गराउनु, त्यसमा एक मजबुत स्थिरता केन्द्रित छ । अधिकमा अधिक रूखहरू रोपिएका छन् र कारबन सिंक बनाईदैंछ परती भुमीलाई पुर्नस्थपित गरि जसले २.५-३ बिलियन टन CO₂ खपाउन सक्छ । हामी हरियो यातायात नेटवर्क निर्माण गर्न द्रुत रूपमा काम गर्दैछौं, विशेष गरी हाम्रा ठूला शहरहरूमा प्रदूषणको उत्सर्जनका लागि प्रख्यात क्षेत्रलाई विस्थापित गर्न। भारतले अर्को पुस्ताको पूर्वाधार निर्माण गर्दैछ जस्तै मास ट्रान्जिट प्रणाली, हरित राजमार्ग र जलमार्ग। एक राष्ट्रिय विद्युतीय गतिशीलता योजनाले भारतको सडकमा ३०% भन्दा बढी बिजुली वाहन हुनुपर्ने लक्ष्यसहित एक ई-गतिशीलता इकोसिस्टम बनाउने छ। यी पहलहरू हाम्रै भलाइका लागि हुन् किनकि भारत जलवायु परिवर्तनको प्रभावबाट बढी प्रभावित हुने देशहरूमध्ये पर्छ।

हामीलाई थाहा छ अझै धेरै लामो यात्रा गर्नु बाँकी छ तर यी प्रयासहरूले लाभ दिदैछन्। भारतको उत्सर्जन तीव्रता २००५-२०१४ को अवधिमा २१% ले घटेको छ। अर्को दशकमा, हामी अझ ठूलो कटौतीको आशा गर्दैछौं।

भारत जलवायु क्षेत्रमा जिम्मेवार विश्वव्यापी नागरिक बन्न चाहन्छ। हामी न केवल हाम्रो पेरिस सम्झौता प्रतिबद्धता अतिरिक्त काम गर्दैछौं, हामी जलवायु कार्यमा अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगको लागि नवीन साधनहरू अपनाइरहेका छौं। हामीले अन्तर्राष्ट्रिय सौर्य एलायन्स र आपतकालिन लचिलो पूर्वाधारका लागि गठबन्धन जस्ता अन्तर्राष्ट्रिय संगठनहरू सिर्जना गरेका छौं जुन वैश्विक कम कार्बन मार्ग निर्माणमा काम गरिरहेका छन्। 80 भन्दा बढी देशहरू अन्तर्राष्ट्रिय सौर एलायन्समा सामेल भएका छन् र यो सब भन्दा द्रुत बृद्धि हुने अन्तर्राष्ट्रिय निकायको रूपमा बनेको छ। यो राष्ट्रिय कार्य र जिम्मेवार अन्तर्राष्ट्रिय नागरिकताको संयोजनले भारतलाई विकासोन्मुख देशहरूको बिच अनौठो बनाउँछ र जलवायुको सोच र कार्यमा अगुवा हुने आफ्नो महत्वाकांक्षालाई महसुस गर्ने मार्गमा ल्याइरहेको छ।